

Λεμι'naða
il·lustre
Valencià
llengua
[baleN'θjano]
llengua valenciana

COMPETÈNCIES BÀSIQUES II

UNIDAD 5

Com a casa, en cap lloc!

Unitat 5

Com a casa, en cap lloc!

A. En acabar sabrem... (objectius)

- Identificar un text narratiu: la novel·la
- Parlar sobre la casa.
- Conèixer el nom de diferents parts de la casa i tipus d'edificis
- Distingir entre camps semàntics i família lèxica,
- Identificar determinants: possessius, numerals i indefinits.
- Escriure de manera correcta les consonants b/v
- Fer una síntesi o resum

B. Què sabem sobre...? (coneixements previs)

- **On vius, a una casa o a un pis?**
- Jo visc a un pis.
- **Quantes altures té ta casa?**
- La meua finca té cinc altures. Jo visc a la planta tres.
- **Quantes habitacions hi ha?**
- En ma casa hi ha tres habitacions: dos dormitoris i el menjador, la cuina i el bany.
- **Hi ha un garatge per a guardar el cotxe?**
- En la meua finca no hi ha garatges
- **Quina part de ta casa t'agrada més?**
- La part de la casa que més m'agrada és la cuina.
- **Per què?**
- Perquè és on estem sempre tots, on passem més temps junts.

C. Què hem de treballar i com? (continguts i activitats)

1. Tipologia textual i comprensió escrita

El text narratiu (III): la novel·la

Com hem vist en els temes anteriors, el text narratiu es un text que conta una història. La història creada per l'autor es desenvolupa en un temps i un espai que també poden ser reals o ficticis. El conte, la novel·la, la llegenda, la rondalla... són alguns exemples de textos narratius.

La novel·la és un text narratiu d'una extensió considerable en què es conta una història i els descriuen els esdeveniments i les circumstàncies que envolten els personatges. En una novel·la sol haver un narrador. El narrador és qui conta la història. Pot ser un personatge o no participar en els fets narrats.

Activitat 1.1. Llig a continuació el següent text narratiu i després, respon a les preguntes.

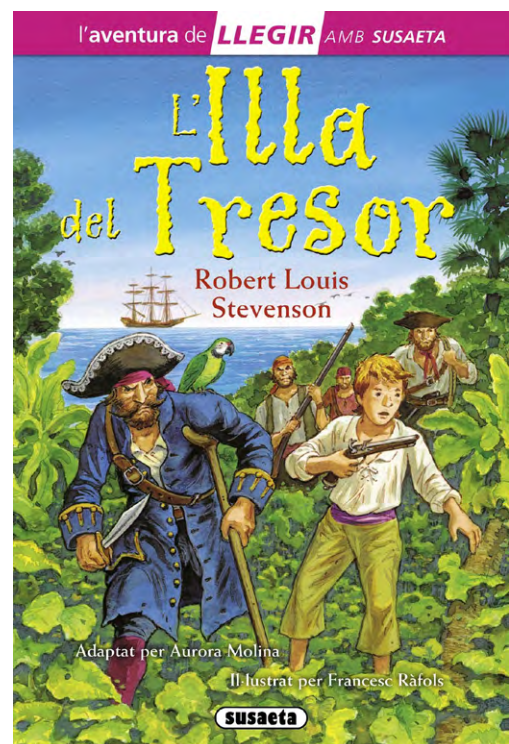

“Des de la falda de la muntanya, que era escarpada i rocallosa per aquella part, va caure, rodolant entre els arbres, una pluja de pedretes. Instintivament, vaig mirar en aquella direcció i vaig veure una silueta que s'amagà, molt de pressa, darrere d'un pi. No vaig poder distingir què era; només vaig veure una cosa fosca i peluda. Però el temor que em va provocar aquella nova aparició em deixà clavat a terra.

En això, aquella estranya figura tornà a aparèixer i vaig veure com corria amb la intenció segurament, de tallar-me la retirada. Jo em trobava molt cansat, però vaig comprendre que, encara que m'haguera trobat pletòric d'energies, m'hauria resultat impossible despistar un adversari tan veloç. Aquella ombra volava d'arbre en arbre, tan ràpidament com un cérvol, però amb la diferència que corria només amb les cames, com qualsevol home, encara que aquella forma de córrer no semblava humana. A pesar de tot, ja no ho vaig dubtar més: era un home”.

L'illa del Tresor

Robert L. Stevenson

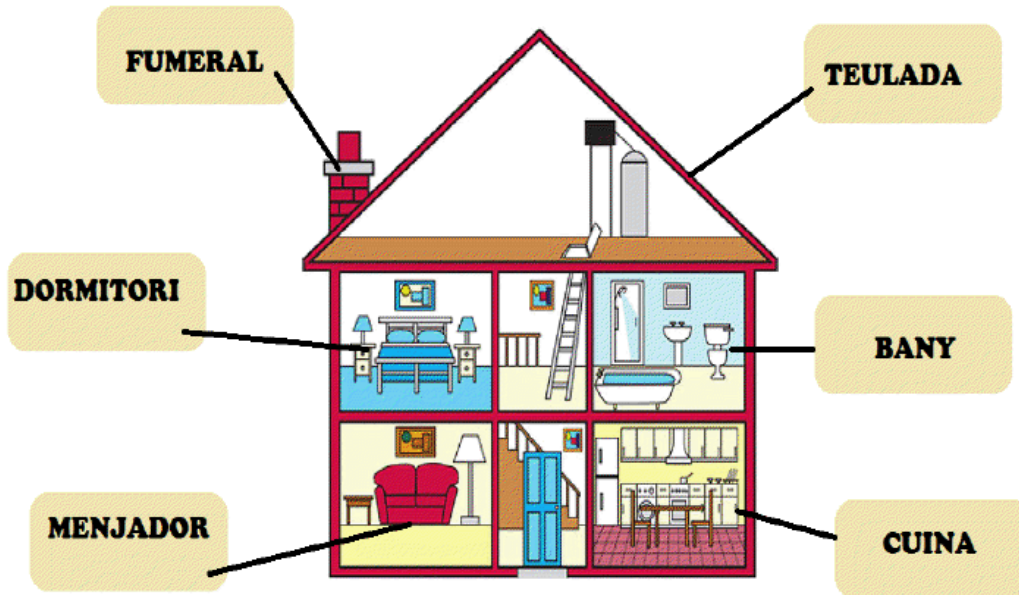

Preguntes:

- Quants personatges apareixen en el text?
- Com es trobava el protagonista?
- El narrador forma part de la història?
- L'acció té lloc en un paisatge natural o en una ciutat?

2. Lèxic i semàntica

Vocabulari específic de la casa.

Parts de la casa	Mobiliari
El rebedor	mirall, quadre, tamboret
el dormitori	armari, llit, tauleta de nit, escriptori, peja-robes
el bany	mirall, dutxa, bidet, vàter, banyera
la cuina	pica, taulell, microones, nevera, rentaplats, forn, cuina
el menjador	taula, cadira, quadre, estora,

Activitat 2.1. Uneix cada part de la casa amb la seua definició.

A	rebedor	Lloc de la casa on es prepara el menjar.	
B	cuina	Part de la casa que conté els elements necessaris per a la higiene personal.	
C	dormitori	Entrada d'una casa o d'un pis destinada a rebre els visitants.	
D	bany	Habitació destinada a dormir.	

Famílies lèxiques i camp semàntic.

Les paraules es poden agrupar en famílies. Les paraules són de la mateixa família quan tenen una arrel comuna.

Exemple: **lent- lentitud- lentament**

D'aquesta manera, la paraula simple de la qual es deriven les altres es denomina paraula primitiva. Les paraules derivades són aquelles que estan formades per l'arrel més un morfema derivatiu.

Fixa't en els exemples.

tendre

tendresa

tendrament

Aquestes tres paraules formen part d'una família de paraules.

El **camp semàntic** està format per aquelles paraules que estan agrupades perquè tenen una relació entre elles, bé pel tema, bé pel seu significat.

Example. Camp semàntic de la casa: cuina, dormitori, saló, bany, etc
Camp semàntic de mobles: cadira, taula, llit, armari, etc

Activitat 2.2. A partir de quina paraula s'han format les següents paraules: "papereria, paperera i empaperar"?

- a) pedra
- b) paper
- c) porta

Activitat 2.3. Quina de les següents paraules és la paraula primitiva?

- a) llibreria
- b) llibre
- c) llibrer

Activitat 2.4. Classifica les següents paraules segons el camp semàntic corresponent:

rugbi - dermatitis - peix - germà - lumbàlgia - neuròleg - voleibol - tia - cereals - verdures
- atletisme - cosí.

MEDICINA	ALIMENTACIÓ	ESPORTS	MEMBRES DE LA FAMÍLIA

3. Morfologia i sintaxi

Els determinants: possessius, numerals i indefinits

Determinants possessius

Hi ha uns determinants que indiquen relacions de possessió o de pertinença entre una persona gramatical i una determinada cosa o persona: són els anomenats possessius.

Els possessius poden ser àtons o tòtics segons es pronuncien units o no al substantiu al qual precedeixen. Canvien de forma segons la persona, el gènere i el nombre:

Els possessius tòtics presenten les formes següents:

	PERSONA	SINGULAR		PLURAL	
		MASCULÍ	FEMENÍ	MASCULÍ	FEMENÍ
UN SOL POSSEÏDOR	Primera	Meu	Meua	Meus	Meues
	Segona	Teu	Teua	Teus	Teues
	Tercera	Seu	Seua	Seus	Seues
DIVERSOS POSSEÏDORS	Primera	Nostre	Nostra	Nostres	Nostres
	Segona	Vostre	Vostra	Vostres	Vostres
	Tercera	Seu	Seua	Seus	Seues

Els possessius **àtons** presenten les següents formes:

Els possessius **àtons** s'utilitzen poc. Solament davant dels noms de parentiu i en alguna frase feta: ton pare, en ma vida, sa casa, sa Majestat...

Determinants numerals

Els determinants **numerals** indiquen d'una manera precisa la quantitat o l'ordre dels substantius que acompanyen. Poden ser **cardinals** o **ordinals**.

CARDINALS		ORDINALS			
MASCULÍ I FEMENÍ		MASCULÍ		FEMENÍ	
Un/una	Sis	1r primer	6é sisé	1a primera	6a sisena
Dos/dues	Set	2n segon	7é seté	2a segona	7a setena
Tres	Hui/vuit	3r tercer	8é huité	3a tercera	8a huitena
Quatre	Nou	4t quart	9é nové	4a quarta	9a novena
Cinc	Deu	5é cinqué	10é desé	5a cinquena	10a desena
Tercera	Tercera	Seu	Seua	Seus	Seues

Determinants indefinits

Els determinants indefinits són elements que, en acompanyar el nom, el quantifiquen o determinen d'una manera inexacta o imprecisa (d'ací el nom d'indefinit).

INDEFINITS
un, una, uns, unes
algun, alguna, alguns, algunes
tot, tota, tots, totes
cert, certa, certs, certes
mateix, mateixa, mateixos, mateixes
cada un, cada una, cadascun, cadascuna
altre, altra, altres
tal, tals
qualsevol
ambdós, ambdues
cap

Activitat 3.1. Identifica de quin tipus és (possessiu, numeral o indefinit) el determinant destacat en cada oració:

- La **meua** cosina ha quedat amb els amics esta vesprada.
- Les classes de valencià tenen una durada de **quaranta-cinc** minuts.
- He agafat **alguns** llibres de la biblioteca per a llegir.
- Tens **tres** euros per a deixar-me?
- El **nostre** equip de bàsquet ha guanyat la lliga.

Ús del guionet en els numerals

En valencià, generalment, les quantitats s'escriuen separades (*dos milions de persones, tres mil euros*), però unim amb un guionet les desenes i les unitats i també els compostos de cent (*cinquanta-dos, quatre-centes*). Aleshores, quan escrivim els números en lletra, utilitzarem un guionet (-) en els següents casos:

Del 21 al 29 escrivim dos guionets: abans i després de la lletra i.	Exemples: vint-i-dos, vint-i-huit ...
Del 31 al 99 escrivim un guionet entre les desenes i les unitats.	Exemples: trenta-sis, noranta-quatre.
Entre les unitats i les centenes.	Dos-cents, cinc-cents, huit-cents.

Cal recordar que entre les unitats i els milers no escrivim cap guionet.

Exemples: tres mil, set mil...

Activitat 3.2. Escriuiu en lletra els números següents. Recordeu escriure el guionet on calga.

28	vint-i-huit.	99	
44		234	
57		448	
86		3267	

4. Ortografia

Ortografia de les consonants "b" i "v"

Les consonants b (b alta) y v (ve baixa) es confonen a l'hora d'escriure. Cal recordar algunes regles ortogràfiques que ens poden ajudar a saber quan s'escriu cadascuna d'aquestes.

S'escriu B:

- darrere de "m": ambulància, comboi, embolicar, embut, embotit, embolic,...
excepte circumval·lació i tramvia
- davant de "l" i "r": poble, arbre, amable,

S'escriu amb V:

- darrere de "n": canviar, invent, convent, enviar...
- la terminació dels verbs de l'imperfet d'indicatiu dels verbs de la primera conjugació: cantava, ballava, arribava, acabava

En valencià, a l'igual que en altres llengües, també hi ha paraules que sonen igual però s'escriuen de manera diferent i tenen un significat diferent. Ací en tens algunes:

bell (bonic) / vell (que té molts anys)

bena (gasa que es posa en una ferida) / vena (artèria)

buit (contrari de ple) / vuit (número huit)

Activitat 4.1. Tria la paraula correcta en cada oració:

- Este matí (**plobia / plovia**) i no hem pogut eixir a córrer.
- S'ha espatllat la televisió i hem de (**canviar / canbiar**)-la per una altra nova.
- Quan era més jove jo (**anaba / anava**) totes les setmanes al cinema.
- Carles ha dit que vindrà el més prompte (**possible / possivle**).
- S'ha fet un esquinç i en urgències li han posat una (**vena / bena**).

5. Expressió escrita

La síntesi o resum

La síntesi o resum és un tipus de text útil per a sintetitzar i extreure les idees més importants d'un text o lectura i dir el mateix de manera més abreviada. Saber resumir és útil,

- com a tècnica d'estudi
- per a contar amb les teues paraules alguna història o que has llegit
- transmetre alguna informació important a un company
- etc.

Per a aprendre a fer un resum cal seguir els següents pasos:

1. Llig el text amb molta atenció.
2. Extreu la idea principal de cada paràgraf: Pots subratllar la idea més important o escriure les notes que consideres importants al marge.
3. Reescriu el que has subratllat o les idees importants que has anotat, de manera ordenada.
4. Utilitza connectors per a relacionar les idees principals.
5. Revisa el que has escrit i corregeix tant les idees com la puntuació i l'ortografia.

El resum ha de ser una tercera/quarta part, com a molt, del text original.

Connectors:

- per encetar el tema: en relació amb / respecte a / l'autor del text ens parla de
- per a continuar: a més / així mateix/ i també/ d'altra banda
- per a marcar ordre: primerament/ en primer lloc/ segon
- per distingir: en canvi/ per contra/ d'altra banda
- per acabar: en conclusió/ en conseqüència/ en definitiva / finalment/ en acabar

Activitat 5.1. Llig el següent text i seguint els passos indicats fes un resum.

Les Mini Home: cases sobre rodes assequibles i ecològiques

Equipo Editorial

27 de Novembre de 2015

<https://blog.anida.es/ca/minihome-cases-rodes-assequibles-ecologiques/>

No són caravanes, encara que tinguen rodes. Són **habitatges estables**, amb tots els detalls i els serveis de què disposa qualsevol altra casa, però **afegint-hi la mobilitat com a característica funcional i ecològica**. Es coneixen amb el nom de «**Mini Home**» i pretenen ser una alternativa habitacional en zones rurals.

Els estudis d'arquitectura canadencs Sustain Design Studio i Altius Architecture van començar a treballar en aquesta idea ja fa uns anys. El primer model va ser el Solo 40, fet amb **materials reciclables** i que es poden instal·lar en qualsevol terreny estable.

A l'estructura prefabricada se li va afegir un sistema de rodatge sobre pneumàtics que podia fixar-se a terra i quedava dissimulat amb elements externs com escales, porxos o terrasses. **La facilitat de transport i el fet de no tenir fonaments reduïa al mínim l'impacte de l'estructura en l'entorn.**

La primera Mini Home va rebre diferents premis internacionals i va tenir una gran acollida entre arquitectes i coneguts ambientalistes, com és el cas de David Suzuki. Tot això ha significat un impuls que ha fet que aquesta proposta residencial siga cada vegada més popular al Canadà i als Estats Units. I els seus creadors confien que aviat pugui arribar a Europa.

El concepte s'ha desenvolupat en **onze models d'habitatge, amb superfícies que van dels quaranta als noranta metres quadrats**, utilitzant sobretot **fusta i altres materials naturals, i emprant tècniques d'eficiència energètica**. Per exemple, el mateix sistema de rodatge permet que una cambra d'aire aïlle les estances del terra, fet que millora la climatització interior i redueix el consum de calefacció. {...}

D. Què hem après? (resum de la unitat)

1. La novel·la és un text narratiu d'una extensió considerable en què es conta una història que es desenvolupa en un temps i un espai.

2. El narrador és qui conta la història. Pot ser un personatge de la novel·la o no.

3. L'estructura d'un text narratiu està formada per tres parts:

1. Plantejament: És la presentació dels personatges.
2. Nus o problema: Es presenta un conflicte als personatges que han de resoldre.
3. Desenllaç: Consisteix en la resolució del conflicte. Pot ser un final feliç o tràgic.

4. Les principals parts de la casa són: rebedor, dormitori, bany, cuina i menjador.

5. Les paraules es poden agrupar en famílies. Les paraules són de la mateixa família quan tenen una arrel comuna.

6. El camp semàntic està format per aquelles paraules que estan agrupades perquè tenen una relació entre elles, bé pel tema, bé pel seu significat.

7. Els determinants: possessius, numerals i indefinits

- Els determinants possessius indiquen possessió: El meu rellotge.
- Els determinants numerals indiquen una quantitat precisa: onze euros.
- Els determinant indefinits indiquen una quantitat imprecisa: alguns xiquets.

8. Ortografia

- **S'escriu B:** darrere de m i davant de l i r. Exemples: ombra, arbre, oblidar...
- **S'escriu V:** darre de n i en la terminació -ava de l'imperfet d'indicatiu dels verbs de la primera conjugació.
Exemples: canviar, estudiava...

9. La síntesi o resum és un tipus de text útil per a sintetitzar i extreure les idees més importants d'un text o lectura i dir el mateix de manera més abreviada.

10. Per aprendre a fer un resum cal seguir els següents passos:

- Llig el text amb molta atenció.
- Extreu la idea principal de cada paràgraf: Pots subratllar la idea més important o escriure les notes que consideres importants al marge.
- Reescriu el que has subratllat o les idees importants que has anotat, de manera ordenada.
- Utilitza connectors per a relacionar les idees principals.
- Revisa el que has escrit i corregeix tant les idees com la puntuació i l'ortografia.
- El resum ha de ser una tercera/quarta part, com a molt, del text original.

11. Ús de connectors per a fer un resum:

- per encetar el tema: en relació amb / respecte a / l'autor del text ens parla de
- per a continuar: a més / així mateix/ i també/ d'altra banda
- per a marcar ordre: primerament/ en primer lloc/ segon
- per distingir: en canvi/ per contra/ d'altra banda
- per acabar: en conclusió/ en conseqüència/ en definitiva / finalment/ en acaba

E. Comprovem el que hem après (autoavaluació)

1. La novel·la, la llegenda, la rondalla son exemples de textos...

- a) Narratiu.
- b) Instructiu.
- c) Argumentatiu.

2. Com sol ser la història que es narra en una novel·la?

- a) D'una extensió reduïda.
- b) D'una extensió limitada.
- c) D'una extensió considerable.

3. Quins dels següents objectes podem trobar en una cuina?

- a) dutxa, vàter i banyera.
- b) llit, tauleta de nit i penja-robes.
- c) pica, rentaplats i forn.

4. Quina de les següents paraules no pertany a la família de la paraula llibre?

- a) llibreria.
- b) llibertat.
- c) llibrer.

5. Quines de les següents paraules pertanyen al camp semàntic de les professions?

- a) Serra, martell i espàtula.
- b) Piano, flauta i oboè.
- c) Advocat, arquitecte i metge.

6. Quina de les següents oracions inclou un determinant possessiu?

- a) El meu germà major estudia a la universitat.
- b) Aquella camisa tenia el coll brut.
- c) Has rebut algun missatge hui?

7. Quina de les següents oracions inclou un determinant numeral cardinal?

- a) Ha arribat a la meta en quart lloc.
- b) El primer treball que vaig tenir va ser de cambrer.
- c) M'agrada el café amb llet amb dos sobrets de sucre.

8. Quina de les següents oracions inclou un determinant numeral ordinal?

- a) M'han cobrat cinc euros per l'esmorzar.
- b) La xiqueta estudia cinqué curs de primària.
- c) Per a fer la coca de llanda necessitem quatre ous.

9. Quina de les següents oracions està escrita correctament?

- a) Em vaig ovllidar de felicitar la meua amiga pel seu aniversari.
- b) El meu veí treballa de cambrer en una taverna.
- c) Jo abans anaba caminant a tots els llocs perquè no tenia cotxe.

10. Quina extensió ha de tenir el resum d'un text?

- a) Ha de ser una tercera/quarta part, com a molt, del text original.
- b) Almenys ha de ser la mitat del text original.
- c) Com més extens millor.

F. Com ho hem fet? (clau de respostes)

Activitat 1.1

- A. Quants personatges apareixen en el text? **2; el narrador i una altra persona**
 B. Com es trobava el protagonista? **Molt cansat**
 C. El narrador forma part de la història? **Sí**
 D. L'acció té lloc en un paisatge natural o en una ciutat? **Paisatge natural**

Activitat 2.1. Uneix cada part de la casa amb la seua definició.

A	rebedor	Lloc de la casa on es prepara el menjar.	B
B	cuina	Part de la casa que conté els elements necessaris per a la higiene personal.	D
C	dormitori	Entrada d'una casa o d'un pis destinada a rebre els visitants.	A
D	bany	Habitació destinada a dormir.	C

Activitat 2.2

- b) paper

Activitat 2.3

- b) llibre

Activitat 2.4

MEDICINA	ALIMENTACIÓ	ESPORTS	MEMBRES DE LA FAMÍLIA
dermatitis lumbàlgia neuròleg	peix cereals verdures	rugbi voleibol atletisme	germà tia cosí

Activitat 3.1

- a) La **meua** cosina ha quedat amb els amics esta vesprada. **POSSESSIU**
 b) Les classes de valencià tenen una durada de **quaranta-cinc** minuts. **NUMERAL CARDINAL**
 c) He agafat **alguns** llibres de la biblioteca per a llegir. **INDEFINIT**
 d) Tens **tres** euros per a deixar-me? **NUMERAL CARDINAL**
 e) El **nostre** equip de bàsquet ha guanyat la lliga. **POSSESSIU**

Activitat 3.2. Escriuiu en lletra els números següents. Recordeu escriure el guionet on calga.

28	vint-i-huit.	99	noranta-nou
44	quaranta-quatre	234	dos-cents trenta-quatre
57	cinquanta-set	448	quatre-cents quaranta-huit
86	huitanta-sis	3267	tres mil dos-cents seixanta-set

Activitat 4.1

- a) Este matí **plovia** i no hem pogut eixir a córrer.
- b) S'ha espatllat la televisió i hem de **canviar**-la per una altra nova.
- c) Quan era més jove jo **anava** totes les setmanes al cinema.
- d) Carles ha dit que vindrà el més prompte **possible**.
- e) S'ha fet un esquinç i en urgències li han posat una **bena**.

Activitat 5.1

Resposta lliure

Solucions autoevaluació

- 1. A
- 2. C
- 3. C
- 4. B
- 5. C
- 6. A
- 7. C
- 8. B
- 9. B
- 10. A